



מתוכ "ל לבו

השבוע עשיתי דבר שחלמתי לעשותו מזה שנים רבות. קראתי מעל דוכן הכנסת את המאמר שפורסם במדור זה שבוע לפני מיבצע סיני, תחת הכותרת "מטכ"ל לבן". היה זה במיסגרת הדיון על תקציב משרד החוץ. בין שאר הסתייגויותינו לתקציב זה, תבענו להגדיל בעשרה מיליון ל"י את תקציב המחלקה למזרח התיכון. החלטנו להקדיש את כל עשר הדקות הקצרות שעמדו לרשותנו, כדי לדבר על נושא זה, תוך ויתור על כל פולמוס על עניינים שוטפים.

כל החלק השני של הנאום אינו אלא חזרה מילולית על נוסח אותו מאמר. איש מחברי הכנסת לא הרגיש בכך — כי הדברים נשאו אקטואליים כבדים כתיבתם, לפני עשר שנים. הקאריקטורה המופיעה בעמוד זה ליוותה את המאמר המקורי. מובן מאליו שההסתייגות שלנו הורדה בהצבעה אוטומטית, תוך חמש שניות, כשאני לבדי מצביע בעדה.

כבוד היושב ראש, כנסת נכבדה.

עד עתה דיברנו, בדיון על תקציביהם של משרדי הממשלה, על מנגנונים, כפי לוויות וביזבוים, על לירות ועל דולארים. גם בדיון על משרד החוץ יכולנו לדבר על נושאים אלה — ויש לנו הרבה מה לומר על כך.

אך הפעם, כבוד היושב ראש, נדבר על דברים שאין להם מחיר, כלירות וברולארים — דם ומלחמה, חיים ושלום.

★ ★ ★

נאומו בשבוע שעבר, וגם היום, אמר שרה החוץ — ומי יזמה לו כי כושרתיאור פלאסטי? — כי מדיניות יש ראל עומדת על שתי רגליים. הרגל האחת היא בניית כוחו המרתיע של צה"ל, והרגל השנייה היא חתימה מתמדת לשלום. יודעים אנחנו היכן עומדת הרגל האחת בתקציב המדינה. יש שר-בטחון. יש משרד-בטחון. יש תקציב-בטחון העולה על מיליארד לירות. וכולנו מבינים שיש צורך בכוח ההרתעה.

אולם, כבוד היושב ראש, היכן עומדת הרגל השנייה? היכן בכל המנגנון העצום של ממשלת ישראל, בכל התקציב העצום של 4.6 מיליארד לירות — היכן הכוח המוקדש להשגת המטרה העליונה של דורנו, הציווי היסודי של קיום המדינה — השגת השלום?

★ ★ ★

פנינו מונחת טבלה מרשימה של מיבנה משרד החוץ. צבעים מרשימים, שרטוט מרהיב-עין. אך מי שמעיין בטבלה זו, יכול היה להאמין כי מדינת ישראל היא אי, השוכן אי-שם בין איסלנד ונורבגיה.

יש המאמינים, גם בכית הזה, שמוטב היה לנסר את המדינה במשורר-ענק מסבי-כחה הגיאוגראפית, להעביר אותה בספינות-גרר ליבשת אירופה ולמקם אותה, למשל, מול מונאקו. אולם המדינה שוכנת במרחב השמי. זה מקומה בגיאוגראפיה, בהיסטוריה — וגם בעתיד בניה.

הנה, בטבלה מרהיבה זו — מה האמי צעים המוקדשים לטיפול ביחסים שבין ישראל ושכנותיה? שמענו מה אמר על כך שרה החוץ — אך איך מתבטאים הדברים בטבלה זו, בתקציב משרד החוץ? אמנם, יש ארבע משבצות יפות בטבלה — מחלקת המזרח התיכון, מחלקת המיב-צעים המיוחדים, מחלקת החקר ומחלקת התיכון המדיני-כלכלי. ארבע מחלקות מבין 33 מרשימים מאד.

כל המחלקות האלה גם יחד מני-נות כשלושים איש — שלושים מתוך 900! שני מיליון לירות (שני מיליון לירות!) מתוך תקציב המשרד המגיע ל-60 מיליון! כמה מקדישה המדינה להדברת

נכרנים? כמה מוקדש לכיוב? הנה, לבעיית חיינו, בעיית-הבעי-יות של קיום המדינה, מקדישה הממשלה פחות מ-0.5 אחוז מתק-ציבה!

וגם זו אינה כל האמת. כי מחלקת-החקר — אחת מארבע המחלקות — ירדה

ואולי מן הדיון להוכיח שיש עוד איש אחד: היועץ המיוחד, הנמצא מחוץ להירא-רכיה, שמושגיו על העולם הערבי התגבשו בתקופה שהמלך פארוק היה צעיר והמלך חוסיין היה תינוקי.

נוכה עובדות אלה, כבוד היושי-בתיאוש, מה פלא הוא שקורה מה שקורה — ליתר דיוק, שאינו קורה מה שאינו קורה?

★ ★ ★

הנשיא אל-חביב בורגיבה נאם נא-י-מים בעלי חשיבות היסטורית על הצר-רך בדורקיום בשלום בין ישראל ומדינות-ערב, תוך הכרה הדדית וכיבוד זכויות הדדיות. הוא לא נאם אותם בסליבויה ה-צרפתית, ולא בפני עתונאים אמריקאיים. הוא נאם אותם כאן, בעיר זו, במרחק של קילו-מטר אחד מדוכן רם זה. הוא גם נאם בפני פליטים ערביים בריחו. הוא גם נאם נאומים אלה אחרי הידברות ממושכת עם

21 יום אחרי נאומו הראשון של בור-גיבה נשאלה שרת-החוץ של ישראל בפא-ריס, על-ידי מר אריק רולו — אותו מר רולו — מה דעתה על הנאום. היא השיבה — 21 יום אחרי הנאום! — כי לא הגיעה עדיין לידיה נוסח הנאום. נוסח ששודר ברדיו, וגם ביומן-החדשות של קול ישראל, נוסח שאני השגתי אותו, בפאריס, תוך כמה דקות, על-ידי שיחה טלפונית פשוטה עם שגרירות תוניס! הוא לא הגיע לשרת-החוץ — כשם שהרבה-הרבה דברים אחרים לא הגיעו, כנראה, לאותה שרה.

★ ★ ★

כבוד היושב-ראש, אנו, שהקדשנו לעניין זה את חיינו, שמאו פשטנו את מדי צה"ל הפך עניין השלום לנושא כמעט-בלעדי של כל מאמצינו ומאויינו. לבנו חרד בראותנו את הגישה המיושנת, החובבנית, קלת-הדעת, בה נוהגת הממשלה בשטח זה.

בי-7 שנה של קיום המדינה — לא התקדמו אל השלום אף לא במילימטר אחד.

והרי השלום אינו נופל מן השמיים. אותו יש לכבוש, כשם שכובשים יעד בקרב — תוך אימוץ השריר האחרון בגוף הלאומי, תוך ניצול הטיפה האחרונה של כוח המחשבה והאמצאה, של שימוש עד ה-פרוטה האחרונה במשאבי המדינה!

וכאן יש אימוביליזם גמור, שי-כבוד השר לא שם לו קץ כנאומו היום. הוא לא הצביע על הדרך המעשית שבה הוא מקווה להגי-שים את המטרה הנכספת שהצי-היר עליה — בפאתום כה רב — השגת השלום.

יש לערוך שלום כשם שעורכים מלחמה — בעזרת מיבצעים יומיים, תוך תיכנון ארוך-טווח ובחירת צירי-התקדמות עיקרי. כשם שישנו מטה המנצח על מיבצעי המל-חמה, כן דרוש מטה שינצח על מיבצעי-השלום.

בצד מטכ"ל החאקי, חייב לקום מטכ"ל לבן, לא פחות מוכשר, לא פחות חזירי-החלטה, מוכן כמוהו לספוג מהלומות ולשאת בתבוסות, מבלי לאבד את הסבלנות העילי-אית הדרושה לנצחון.

השלום זקוק לצבא משלו — למנגנון גדול ומקצועי, האוסף ידיעות, המגבש תוכניות לכל אפשרות, המכין כלים, ה-מנסח פקודות-מיבצע והמגייס את הכוחות לביצועם.

זהו התנאי המוקדם. בלעדיו כל תוכנית של שלום אינה אלא אוטופיה מגוחכת, חלום מזיק ו-מסוכן.

בלעדיו אין משמעות גם לתיאוריות ה-יפות ביותר, המנוסחות בצורה המושלמת ביותר. בלעדיו — עם כל הכבוד לשר-החוץ החדש, ואני רותש לו כבוד רב — אין משמעות גם לנאומים המזהירים ב-יותר על השלום.

אילו היו מקדישים רק חלק קטן מהאמצעים והכשרון, שאנו מק-דישים לטיפוח המרחב האפריקאי, ושעליהם דיבר היום השר, למי-פוח המרחב הערבי — לאיזה הישי-גים היינו יכולים להגיע!

★ ★ ★

לדעתנו, יש צורך להקים מיניסטרויון מיוחד לעניין השלום — מחוץ לתחומי משרד החוץ.

(המשך בעמוד 8)



זה מכבר מנכסיה, ואיש בממשלה אינו מתייחס ברצינות למימצאה. מעדיפים עליה את המודיעין של צה"ל, ומקורות אחרים. התיכנון המדיני-כלכלי, העוסק בחרם ה-ערבי, הוא אבר מת. מחלקת המזרח התי-כון — על ארבעת פקידיה! — עוסקת בעיקר באיראן. ובכל בעיות השלום, בכל ענייני המרחב הערבי, עוסקים שלושה פקי-דים. שלושה! וממונה עליהם היועץ, ש-הוא מומחה חשוב ליחסי ישראל-אמריקה, אך ידוע פחות כמומחה ליחסי ישראל-ערב*.

נשיא מצריים ומלך ירדן. כבוד השר, האם מישהו כמח-לקת החקר של משרדך היה לו המושג הקלוש ביותר, מראש, על מה שמתבשל בתוכם? האם מי-שהו הכין מראש תוכנית למיקרה כזה או דומה לו? האם מישהו בכלל מכין תוכניות לקראת מהלכים אפשריים של הצד השני על לוח השחמת של המרחב, לקראת הזדמנויות מיוחדות ושעות-כיושר פוטנציאליות?

• מר מרדכי גזית, שנתמנה לאחרונה לתפקיד זה אחרי שכיחו כציר ישראל בווינגטון.

• מר עזרא זנין, מוותיקי המחלקה המדינית של הסוכנות היהודית לפני קום המדינה.